

Nathan Chyträus

Natalis Dn. Nostri Iesv Christi Salvatoris Vnici CI I XXCV. Oda Anniversaria celebratus à Nathane Chytræo. Cum appendice

Rostochij: Myliander, [1585]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1762020653>

Druck Freier Zugang

1585

C 9

1527/1

69-1527/1.

485
NATALIS DN. NOSTRI
IESV CHRISTI

SALVATORIS VNICI

CIO IO XXCV.

ODA ANNIVERSARIA
celebratus a

NATHANE CHYTRÆO.

Cum appendice.

Rostochij, typis Myliandrinis.

Humanis. doctissimoq; viro
DN. PETRO PEDANO,
OPTIMARVM ARTIVM MAGI-
stro, & cuii Rostochiensis, amico
suo charissimo.

CVM tua strenua mihi vultu offerretur amico,
Ornata Argolicis Romuleisq; sonis:
Hec ipsa in manibus mihi erant tum carmina, laudēs
In Christi & cunas officiosa sacras.
Quis doctosq; probosq; viros ornare quotannis
Hactenus ingenuo pectore sum solitus.
Quos inter virtute tua linguaq; diserta
Cum celebrem obtineas care Pedane locum:
Meq; prior quasi sollicitus: en accipe rursus
Parua sed à studiis non aliena meis.
Accipe quin etiam nostræ præfagia Muse,
Submissa hac Phœbus quæ mihi voce præit.
Non fumos inter latitans tostamq; polentam,
Hæc tua cui donas, otia semper aget:
Non doctrina illud patitur, non gratia morum,
Post paulò in patriæ luce Pedanus erit.

Nathan Chytræus.

1932. III. 66.

ΘΕΑΝΘΡΩΠΩ ΚΑΙ ΦΙΛΑΝ-
ΘΡΩΠΩ ΣΩΤΗΡΙ.

ODE TRICOLOS
TRISTROPHOS.

Cuius primus versus est heroicus
hexameter. alter dactylicus Archi-
lochius. tertius Iambicus dime-
ter.

Vnc etiam cunasq; tuas, puer o-
ptime Iesu,
Et tua facta cano,
Mundi redemptor & salus.

Tu Deus & summo par maiestate parenti
Sis licet omnipotens,
Cœliq; consors gloriæ:
Sponte tamen lapsi voluisti frater Adami
Verus homo fieri,
Sortisq; nostræ particeps.
Scilicet offensum vt nobis placare Iehouam
Ipse Iehoua queas:
In carne nostra sustinens
Delicto pœnam æqualem, par esse creatus
Nemo cui poterat
Etiam ipsos inter angelos.

A 2

Tu

Tu sponsor, vasq; ille potens, vnusq; fuisti
Antilytron miseris
Satanæ de fauce pendulis.

Tu tenera latitans etiamnum matris in aluo,
Et lacero in stabulo
Sub lucis oras prodiens,

Cœpisti offensas nostras & numinis iram
Suscipere atq; pati,
Nobis ferenda perferens.

Infans tu Samiæ sensisti vulnera testæ,
Innocuosq; tuos
Tellus cruores imbibit.

In cæsis etiam tu infans infantibus ictus
Vulnere lethifero
Es læsus in membris caput.

Tu patriam exilio sæui mutare tyranni
Cogeris ob rabiem,
Extorris inter exteros.

Tu certa sine sede miser ceu seruulus erras,
Obsequioq; patri
Matriq; castæ subiaces.

Tu vir iam factus florentibus integer annis
Insidias Satanæ,
Famem, sitimq; sustines.

Idq; adeo bis vicenas noctesq; diesq;
In nemorum latebris
Errans quietis inscius.

Tu

Tu totis septem per rura per oppida lustris
Pauper inopsq; vagans,
Piacularis victimæ
Instar portasti nostras cum crimine culpas,
Nec requiem capiti
Cespes dedit vel angulus
Vllus. quin tandem extremi cum meta laboris
Ingrueret cupido
Nostræ salutis vindici:
Tunc ille Oceano veluti patris obrutus ira
Mente animoq; simul
Gemens tremensq; exhorruit.
Expressitq; illi in tanto dolor anxius æstu
Sanguineos latices,
Puriq; roris gemmulas.
Corpore mox etiam laqueos, flagra, vulnera
Suppliciumq; crucis, (passus,
Corpus sepulcro condidit.
Viq; illud propria viuis victorq; resumpsit
E tumulo, simul &
Sepulcra nostra pertudit.
Postq; dies quadraginta cum corpore vero
Ad superos abiit,
Suos eodem vt pertrahat.
Atq; ita perfecit meritum immortale salutis,
Sufficiensq; patri,
Modisq; perfectum omnibus.

A 3

Hinc

Hinc quoniam semel hoc nomen pleneq; illu-
Exigit haud duplicem (tum est;
Solutionem creditor.

Creditor ille bonus simul & iustissimus idem,
Et precibus facilis,
Veriq; tenacissimus.

Ergo tibi quis non grates, mitissime Iesu,
Et sonet & resonet?
Summisq; tollat laudibus

Tam sublime tuum meritum, nec corda nec ora
Cui paria esse queunt,
Licet fatiscant cantibus.

ertè ego qui cecini tua tanta charismata pridem
Continua serie

Natalium complurium :

Quod superest, modo quid superest, mihi tem-
Laudibus omne tuis (poris illud
Dabo tuæq; gloriæ.

Tu mentem modo confirma, tu suffice vires,
Quas nisi tu dederis,
Statim labasco marcidus,

PARO-

PARODIA SACRA

ODES VI. LIB. IV.

Carm : Horatij.

C Hriste, quem dirus Pharao & cruenti
Vindicem Herodes animi dolosus

Sensit, & vastus Goliath Giganthum

Semine cretus,

Cæteris maior tibi David impar,

Omnibus terror licet vnus ingens

Ifaci gentem premeret tremendo

Robore fretus.

Ille cœlestivelut iſta telo

Quercus, aut flatu Boreæ colossus

Procidit latè propriumq; tinxit

Sanguine ferrum,

Vnius David siquidem Iehouæ

Viribus pugnax erat; ille mole

Corporis fidens tetricoq; fastu

Spreuerat omnes.

Numquid hoc æuo similem tyrannum

Vidit & nouit vaga gens piorum?

Qui lupus tanquam rabidus cruentum

Vastat ouile.

Ille nil curans patriæ ruinam,

Milite externo græuis (heu nefas heu)

Non Scythæ aut Turci, sed in ipsa matris

Viscera sæuit.

A 4

Et

Et palam cuius metuendus armis,
Inscios fari pueros Iberis
Quæreret telis etiam latentes

Matriſ in aluo.

Ni pijs victus precibus ſuorum
Eius arceret furias Iehoua
Paruuli tutor gregis atq; cuſtos
Rebus in artis.

Reſtor, & ſanctæ caput ipſe gentis,
Cui tui riuis maculas cruoris
Eluis, defende tui tenellos

Corporis artus.

Spiritum Chriſtus mihi, Chriſtus artem
Carminis munuſq; dedit poëtæ,
Qui iuuentutem pietate & aptis
Moribus ornem.

O puer Chriſto date litteriſq;
Angeli tutela ſacri, feroces
Impetus contra Satanæ hoc nouellum
Imbibe carmen,

Rite cœleſtem venerans parentem,
Rite iam natum celebrans Ieſum,
Proſperum mundo, celerem & tyrannos
Perdere crudos.

Hoc nihil maius meliſue quidquam
Feceris. linguæ labor hic manuſq; eſt
Optimus,

409

Optimus, Christum canere, & supinas
Tendere cælo.
Si facis ; dices vir adultus olim,
Prolis & compos ; Ego me meosq̃;
Prædico æquales nimis , ô, nimisq̃;
Iure beatos,
Tam quod optatos habui magistros
Paruulus, qui cum pietate vera
Litteras, & me docuere Christo
Pangere laudes,

P V B L I C O R V M M A L O R V M
D E P L O R A T I O C V M V O T O .

Quam misera est Ecclesiæ bellantis imago !
Quam varijs premitur concutiturq̃; modis!
Iuratus cui hostis Satan est , Satanaq̃; tyrannj
Carnifices flammis , ense , minisq̃; truces :
Eiusdemq̃; flabra & folles astu atq; veneno
Grassantes plenis passibus heretici.
Quid falsos memorem fratres? quid schismata ? quid tot
Scandala , & ulceribus vulnera fœda suis ?
Quis aut nemo potest aut vult iam pæne mederi,
Cum desperatis proxima quisq; putet.
Quando etiam morbis medicina nocentior ipsis
Sæpè fit, & medica plus valet arte malum.

A 5

Hinc

Hinc ferme aut frigent calidos quos esse decebat ?
 Aut feruore modum non retinente calent.
 Doctrinæ hinc satis explicitæ nec lucis egenæ,
 Est multis tenebras implicuisse labor.
 Christi adûm quando vinculum commune, quod ipsos
 Cum capite inter se neclere debuerat
 Herculeis plus quam nodis, inamabile pomum
 Diræ Eridos nimis efficiunt odijs.
 Hinc flammæ irarum crescunt, quibus ille bitumen,
 Iste oleum affundit flebile, nullus aquam.
 Nullus aquam puram affundit, cui nil picis insit,
 Non naphtha, aut laticis guttula sulphurei.
 Quin etiam haud vanus timor est quandoq; futurum
 Ut lis hæc patriæ bella cruenta ferat.
 Omnia sic abeunt pesum, sic optima pridem
 Degenerant miris debilitata modis.
 Non est illa fides erga Christumq; hominesq;
 Quæ quondam in prisceis esse solebat auis.
 Non illa integritas, probitas, constantia, candor,
 Non tantus patriæ, non pietatis amor.
 Regna tenet Fastus Pluto cum fratre, furenter
 Huic inhiant etiam qui se inhiare negant.
 Ipsaq; Relligio quondam castissima virgo
 Prostat, & est Pluti facta ministra sui.
 O secla! ô mores! ô plus quam ferrea corda,
 Que cura, heu, tanti non mouet vlla mali!

Felle

410

*Felices autem hæc inter scelera atq; ruinas
Qui intacti sursum corda oculosq; ferunt,
Cœlestem in patriam inteni, sedesq; beatas,
Finis ubi & requies certa laboris erit.
Horum ipso in numero, quin nos quoq; principe Christo,
Omnibus ille vnus sufficit, esse iuuet:
Interea hic cæcus cæcum antra per auia ducat:
Exanimis tumulet mortua turba suos.
In viuo spes nostra DEO est, hoc nitimur vno,
Ductorem hunc vnum nouimus, & sequimur.
Huic vni certa est via visa per inuia nobis,
Sistet is optatis lintea nostra vadis.*

IN ACOLASTVM SERO
SAPIENTEM
PARODIA HORATIANA
EX LIBRI QVARTI
ODE DECIMA.

O Potator adhuc, & Veneris mancipium impotens,
Improuisa tuæ cum veniet meta libidini:
Et quæ nunc oculos nobilitant, exciderint Rosæ
Anglorum aureolæ: atq; impatiens, cœcus amor sui,
Vrgeri monitis te indocilem reddiderit senem:
Dices: Heu, capitis præproperas conspiciens niues,
Quæ nunc est mihi mens, cur eadem non iuueni fuit?
Vel cur hjs animis ingenij non reuenit vigor?

IN

IN SCHOLEIOMASTIGAS.

Quod possum hic facio, indefessa mente laboro,
 Et me commendo discipulosq; Deo.
 Utq; alij hoc faciant sat sedulus insto, Deoq;
 Facta esse & fieri hic plurima grata scio.
 Nam labor hic, domini auxilio, non irritus unquam
 (Audiat hoc quamuis Inuidia ipsa) fuit.
 Traducor tamen innocuus clam sepe palamq;
 Carpunt hic multi plurima, nemo iuuat,
 Aut pauci sanè, prudentum quando bonorumq;
 Exiguus semper, ceu fuit, est numerus.
 Quin neq; desistunt scabro me rodere dente
 Immerito qui me talia ferre sciunt.
 Tanti illis sapere est in vulgus posse videri,
 Tanti illis vanæ guttula gloriolæ.
 Quid faciam? spes freta Deo, mens conscia recti,
 Hæc quoq; ferre, fero qui grauiora, iubent.
 Forsan tempus eis, nil tale putantibus, instat,
 Quando eadem ex merito, qui facit ista, feret,
 Vel grauiora etiam. Siquidem grauiora meretur,
 Nil quoq; quæ meritis parcere lingua nequit.
 Interea haud agrè noster ferat ille Filistus,
 Nos Christi hoc ipsi suauiter occinere;
 Deme Filiste trabem ex proprijs prior ipsus ocellis,
 Festucam ut fratris carpere iure queas.

De

477

Desine uegrandes prius ò glutire camelos,
Quam culicem coles fratris acerba tui.

ADAMI LAPSVS NON
EXTENVANDVS.

Quid stolidè extenuas miserandi crimen Adami?
Deplorare satis quod mihi nemo potest.
Non etenim in pomum tantum deliquerat ille:
Sed simul in Domini iussa fidemq; sui.
Quem Satanae quasi postposuit, quando immemor ire
Illius, aurem huius præbuit illecebris.
Quin etiam esse Deo par maiestate cupiuit,
Quod quantum fuerit flagitium inde patet,
Quod furor hic animi tumidiq; superbia cordis
Sic iram accendit iustitiamq; Dei,
Ut tantam possent haud ulla piacula culpam
Soluere, & offensum conciliare patrem:
Ni bonus Immanuel, persona trinumini una,
Induceret nostræ debile carnis onus.
Infra omnes quasi depressus, subq; infima missus
Tartara, ut hinc reditum pandat Adame tibi.
O minime enerues offensi numinis iras!
Iudicia ò iusti cuncta seuera Dei!

TVR-

TVRRIS FORTISSIMA NO-
MEN DOMINI.

Quid iuuat aut opus est tantas circumdare moles
Vrbibus aggeribus cinctis & triplice muro ?
Quid rostris opus aratis, tonitruq; sonoris
Nauibus absq; Deo ? cunctis postponere rebus
Quem mos est tamen, heu duro quandoq; luendus
Supplicio mos, ni in melius sese omnia vertant.
Hic ille, en, hic bellipotens, sine numine cuius
Nil muri aut tormenta tibi, nil robur equorum
Aut hominum prodesse queunt. Ierichuntis amœnis
Mœnia nullo urgente ruum. grauis ille Gigantis
Goliathi gladius, sic rem moderante Ichoua,
In domini iugulum conuertitur ; ipse supinus
Dum iacet ut ventis radicitus eruta taxus.
Tantum illic funda una valet, silicisq; minuti
Vis pugnante Deo, qui si una militet ; omnis
Irritus armorum labor est utcumq; minetur.
Tum maxilla asini vel putrida Simsonis harpe,
Aut paxillus erit vafre armaturâ Iahelis
Terrificum contra Sisaram. tum Sangaris hasta
Vel fragilis fuerit stimulus, quo incuruus arator
Bubus vel tauris glebas findentibus instat.
Recte igitur quicumq; sapias, nulla incipe bella,
Captave continua, confidens molibus istis
Turritis, vallisq; tuis, fossisq; profundis,
Tormentisue, fragore licet vim fulminis æquent.
Nil can-

417

Nil cuncta hæc profunt, nocuerunt sæpius, ipso
Non una bellante Deo. verumtamen illum
Fidum adiutorem ut habeas, nihil incipe Christi
Oraculis non consultis, & codice sacro,
Ceu decet & fas est animo auscultare parato.
Hinc iusta & pia sit numquid tua causa videbis,
An mala. si mala sit; bene desine. sin bona; perge:
Sic tamen ut propriis diffusus viribus, uni
Committas tua cuncta Deo, quando hunc penes unum
Vis illa effectrix posita est. hunc ergo labora
Conciliare tibi precibus lacrymisq; profusus
Ex animo. quod si hac etiam nil parte vacillas,
Prospectumq; tibi est: mediis tum cœlitus acer
Vtere concessis, nec parce laboribus ullis,
Nec precibus curæ adiunctis, votisq; labori,
Donec te viridi victoria fronde coronet.
Fautore hoc sat firmus eris contra omnia mundi
Arma, dolos, atq; insidias. sin ille recuset
Auxilium; nil vis, nil propugnacula, nil fraus,
Nil gladius, nil cestra potest, labor omnis inanis.

IN MUSTELAM ÆSOPICAM.

Desine iam tandem mordentem arrodere ferram,
Desine iam limæ lingere scabritiem.
Elinguis siquidem citius mustela gemisces,
Quam quid de ferro deterere ore queas.

F I N I S.

Read

Handwritten text, mostly illegible due to fading.

TURRIS FORTISSIMA NO-
MEN DOMINI.
id iuuat aut opus est tantas circumdare moles
ibus aggeribus cinctis & triplice muro?
is opus aratis, tonitruq; sonoris
Deo? cunctis postponere rebus
men, heu duro quandoq; luendus
in melius sese omnia vertant.
potens, sine numine cuius
tibi, nil robur equorum
queunt. Ierichuntis amone
um. grauis ille Gigantis
oderante Iehoua,
ur; ipse supinus
eruta taxus.
licisq; minuti
tet; omnis
minetur.
nis harpe;
is hasta
tor
Bubus vel tauris glebas f
Recte igitur quicumq; sapis,
Ceptae continua, confidens n
Turritis, vallisq; tuis, fossisq;
Tormentisue, fragore licet vim fu